

De Bergboezem Berkel behouden als weidepolder

Cas Pannekoek: van activist tot molenaar

Door Lilian van der Horst

De strijd om het behoud van het cultuurhistorische polderlandschap houdt de VTM al jarenlang bezig. In 2004 gestart als educatief project 'Behoud het open landschap' van de toenmalige VTM / Milieu Communicatie Rijnmond, ziet de Vereniging nu dat die waardering gemeengoed is. De trend van 'nieuwe natuur' is uit. De nuchtere Hollander anno 2014 ziet ook wel in dat het aanwenden van overheidsgeld om productieve, vruchtbare gebieden te vergraven tot moerassen en plassen niet ten goede komt aan de gemeenschap. Velen beseffen nu dat de natuurnatuurhobby een geslaagde lobby was van de grote terreinbeheerders die met overheidssubsidie boerenland cadeau kregen. Verkapte staatssteun, zo is eind 2011 succesvol aangetoond. Om vervolgens het beheer zo goedkoop mogelijk uit te voeren met aan het Hollandse landschap wezensvreemde paarden en runderassen. De mensonvriendelijke verruiging - de woekering van distels, pitrus en riet - bleek een open invitatie voor vijandige exoten die geen natuurlijke vijand aantreffen. Zwermen ganzen - brandganzen, Canadese ganzen en nijlganzen - verjagen de grutto van het sappige gras. Het vliegveld ten noorden van Rotterdam toonde zich onverwacht een vriend van de agrariërs in de omtrek. Het risico dat een gans in een vliegtuigmotor belandt, is reëel. Ganzen waren van de weilanden binnen een straal van 6 km werd nieuw natuurbeleid. De peilverhogingen, de

rietkragen, de plas en dras verdwenen van de tekentafel van landschapsonwerpers. De masterplannen van de Vlinderstrik en Schiezone, compensatiegebieden voor Maasvlakte 2, werden herzien. Geen weiland gaat meer op de schop. Sinds 2011 staat 'weidevogelnatuur' hoog genoteerd op de politieke agenda. Eeuwenlang was het weidevogelbestand een ecologisch bijproduct van de veeteelt. Nu is er eindelijk erkenning: 'geen boer, geen natuur'. Midden-Delfland blijft open, indien het voortbestaan van melkvee bedrijven verzekerd is. 'De koe in de wei' als icoon van welzijn voor de stedelingen in de omgeving en welvaart voor de ondernemers en de dorpskernen in het gebied. Kort door de bocht? Met de slogan over de relatie tussen boer en (weidevogel)natuur, geschilderd op borden langs de wegen rond de Bergboezem Berkel, wierf de Stichting Natuur- en Milieuwacht Berkel & Rodenrijs veel (boezem)vrienden.

Die aandacht voor het behoud van het open landschap leidde ertoe dat de VTM samenwerkte met Maarten van Herk, in herinnering, oprichter en voorzitter van de Stichting Natuur- en Milieuwacht Berkel & Rodenrijs. Tegen de provinciale plannen voor de Groenzone tussen Berkel en Zoetermeer, met name voor de Bergboezem, is aanvankelijk succesvol geprocedeerd. Op 12 december 2007 keurde de Raad van State het plan af, omdat niet zeker was of het verjagen en verdrinken van weidevogels niet in strijd was met de natuurwetgeving.

Enkele jaren later bleek dat wel toegestaan. Het toenmalige ministerie van LNV kreeg gelijk van de rechter op grond van 'het belang van openbare veiligheid'. De Bergboezem is een calamiteitenberging, die ingezet wordt als bijvoorbeeld in de omgeving van Delft het water niet weg kan via de Schie. Voor zo'n rampenscenario moet zelfs de beschermde grutto wijken. Er volgden jaren van juridisch gesteggel over het belang van een extra watergang en de aan te leggen plassen en moerassen in de overigens gave polder. Overbodig, geldverspilling en vernietiging van cultuurhistorische waarden, vonden steeds meer mensen. De Stichting wierf boezemvrienden, liet kalenders sponsoren en drukken om de proceskosten te betalen. Liet zelfs een deskundigenrapport opstellen door Arcadis om aan te tonen dat die extra watergang overbodig was. De Bovenvaart is ruim genoeg en het knelpunt ligt nabij de Delftse Schie.

Het spreekwoord dat van uitstel afstel komt, is ook in de Bergboezem van toepassing. Althans, wat betreft de geldverslindende aanleg en de hoge,

eeuwlange, beheerkosten van 'nieuwe natuur' voor de maatschappij. De crisis en het geldtekort als gevolg van negatieve grondexploitatie deden de gemeentebestuurders met andere ogen kijken naar de argumenten van die 'lastige vereniging en stichting'. Het alternatieve plan 'Zuinig op cultuurhistorie, zuinig op maatschappelijke middelen' oogstte bijval onder de leden van het Natuur- en Milieuplatform De Groenzoom dat inmiddels was opgericht. Het hameren op het belang en het recht van weidevogels en de schoonheid van het polderlandschap had eindelijk succes. Zelfs het Hoogheemraadschap Delfland hield niet langer vast aan het masterplan uit 2005. Niet aan de moerassen, maar wel aan de 'bypass', langs de bestaande vaart. Zij stonden open voor suggesties en wij voor een compromis.

Samen met de Platformleden is druk geschetst aan een nieuw inrichtingsplan. Ons uitgangspunt bleef: zoveel mogelijk weiland, geschikt voor agrarisch natuurbeheer, optimaal voor weidevogels. Inrichtingsschets versie 2.3 was het resultaat en is uiteindelijk omarmd door de gemeenten en Delfland, met instemming van de provincie. Op voorwaarde dat wij stopten met juridische acties. Die hadden hun doel bereikt. Weliswaar niet voor de rechtbank, maar wel in de bestuurskamers.

Van gevreesde tegenstanders tot gewaardeerde medestanders, wie had dat 10 jaar geleden

kunnen bedenken!

Restte nog de discussie met de andere groepen over de aanleg van rietkragen en brede natuurlijke oevers. Een bezoek aan een proefproject van Delfland toonde overtuigend de nadelen van het woekerende riet en de voordelen van diverse andere oeverplanten. Natuurvriendelijke oevers kun je simpelweg aanleggen met een walfrees, zo bewees een lokale agrariër. Weer een kostenbesparing door te luisteren naar bewoners.

De formeel-Hudieke benoeming van Cas Pannekoek, voorzitter van de Milieuwacht Berkel & Rodenrijs tot onbezoldigd molenaar van de polderwindmolentjes door wethouder Heuvelink van Lansingerland, markeert de nieuwe verstandhouding. Participatie, benutten van lokale deskundigheid, duurzaam economisch gebruik van de weilanden, beheer door de ondernemers zelf, inzet van vrijwilligers om de natuur te volgen en toch de calamiteitenberging realiseren, zijn fraaie bestuurlijke termen, ingegeven door het simpele feit dat het geld op is.

Dit is een geschikt moment voor de volgende fase: het land terug naar de bewoners en bedrijven die er een band mee hebben. Kortom: tijd voor een gedragen adoptieplan. Het is tijd om de macht en invloed van de gevestigde terreinbeherende organisaties de wacht aan te zeggen.

